

*Др Миле Врањеш, редовни професор
Универзитет у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду*

О ЦАРИНСКИМ ОСЛОБОЂЕЊИМА У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ¹

Сажетак: Царинска ослобођења, односно ослобођења од плаћања царине су, свакако, једна од доминирајућих тема на подручју царинској сис­тема Европске уније, која привлачи пажњу, не само финансијских струч­њака, него и привредника и грађана. Проблемајика царинских ослобођења у Европској унији уређена је са четири главна инструмен­та и то: Уредба Савета (ЕЕЗ) 2913/1992 од 12. октобра 1992. године о Царинском закону­ку Заједнице, Уредба Комисије (ЕЗ) 2454/1993 од 2. јула 1993. године о условима за примену Уредбе Савета (ЕЕЗ) 2913/1992 о стварању Царин­ској законика Заједнице, а која је неколико пута измењена, Уредба (ЕЗ) 450/2008 Европској парламен­та и Савета од 23. априла 2008. године о Ца­ринском законуку Заједнице (Модернизовани царински законик) и Уредба Савета (ЕЗ) 1186/2009 од 16. новембра 2009. године о усвојављању си­стема ослобођења од царина у Заједници.

Кључне речи: царинска ослобођења, увоз добара, Европска унија

1. УВОД

Одлучили смо се да у овом раду обрадимо тему царинска ослобођења у Европској унији (у даљем тексту: ЕУ)² из више разлога. Прво, царинска ослобођења су врло значајан елемент царине. Друго, царинска ослобођења су, на одређени начин, у спречи са свим осталим елементима царинске структуре (објект царинења, царински дужник, царинска основица и ца-

¹ Рад је посвећен пројекту „Теоријски и практични проблеми у стварању и примени права (ЕУ и Србија)” чији је носилац Правни факултет у Новом Саду.

² У оквиру рада користиће се термин Заједница, која је постојала пре ступања на снагу Лисабонског уговора и у оквиру којих су донешени релевантни прописи.

ринске стопе, односно царинска тарифа). Треће, од обухватности царинских ослобођења зависи и колико прихода ће ЕУ, по том основу, прикупити за финансирање јавних расхода предвиђених буџетом, при чему треба имати у виду да свака држава свој интерес штити тако што би ускратила царинска ослобођења. Четврто, царинска ослобођења битан су чинилац заједничке трговинске политике, подстицања економских интеграција између ЕУ и одређених држава (царинска унија, слободна трговинска зона) и привредног развоја тих држава (посебно у погледу земаља у развоју).³

Овај рад је подељен у три дела, од којих су први и трећи увод и закључак. У другом делу, указано је на одредбе Уредбе Савета (ЕЕЗ) 2913/1992, Уредбе (ЕЗ) 450/2008 Европског парламента и Савета, Уредбе Савета (ЕЗ) 1186/2009 и Уредба Комисије (ЕУ) 1076/2001.

2. ЦАРИНСКА ОСЛОБОЂЕЊА У ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

Материја царинских ослобођења У Европској унији регулисана је са неколико царинских прописа. Ти прописи су садржани у документу Регистар важећих прописа Европске уније – Царинска унија и слобода кретања робе у одељку 02.10, под називом Општа правила (General Customs Rules),⁴ односно доступни су на веб страници Опште управе за опорезивање и царинску унију (енг. DG TAXUD), која постоји на енглеском, француском и немачком језику.⁵ Реч је о следећим царинским прописима:

- Уредба Савета (ЕЕЗ) 2913/1992 од 12. октобра 1992. године о Царинском законуку Заједнице;⁶

- Уредба Комисије (ЕЗ) 2454/1993 од 2. јула 1993. године о условима за примену Уредбе Савета (ЕЕЗ) 2913/1992 о стварању Царинског законика Заједнице;⁷

- Уредба Комисије (ЕЗ) 502/1999 од 12. фебруара 1999. године о изменама Уредбе (ЕЕЗ) 2454/1993 о условима за примену Уредбе Савета (ЕЕЗ) 2913/1992 о стварању Царинског законика Заједнице;⁸

³ Миле Врањеш, „Царине и царинска политика у функцији остваривања регионалних економских интеграција: пример Европска унија”, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, бр. 1/2012, стр. 101-117.

⁴ Directory of European Union legislation in force Customs Union and free movement of goods.

⁵ http://ec.europa.eu/taxation_customs/index_en.htm.

⁶ Council Regulation (EEC) No 2913/92 of 12 October 1992 establishing the Community Customs Code, *Official Journal L 302, 19.10.1992, p. 1 – 50*.

⁷ Commission Regulation (EEC) No 2454/93 of 2 July 1993 laying down provisions for the implementation of Council Regulation (EEC) No 2913/92 establishing the Community Customs Code, *Official Journal L 253, 11.10.1993, p. 1-766*.

- Уредба Комисије (ЕЗ) 993/2001 од 4. маја 2001. године о изменама Уредбе (ЕЕЗ) 2454/1993 о условима за примену Уредбе Савета (ЕЕЗ) 2913/1992 о стварању Царинског законика Заједнице;⁹

- Уредба Комисије (ЕЗ) 2286/2003 од 18. децембра 2003. године о изменама Уредбе (ЕЕЗ) 2454/1993 о условима за примену Уредбе Савета (ЕЕЗ) 2913/1992 о стварању Царинског законика Заједнице;¹⁰

- Уредба (ЕЗ) 450/2008 Европског парламента и Савета од 23. априла 2008. године о Царинском законуку Заједнице (Модернизовани царински законик);¹¹

- Уредба Савета (ЕЗ) 1186/2009 од 16. новембра 2009. године о успостављању система ослобођења од царина у Заједници;¹²

- Уредба Комисије (ЕУ) 1076/2013 од 31. октобра 2013. године о изменама Уредбе (ЕЕЗ) 2454/1993 о условима за примену Уредбе Савета (ЕЕЗ) 2913/1992 о стварању Царинског законика Заједнице у погледу привременог увоза, извоза и поновног увоза преносивих музичких инструмената;¹³

- Уредба Комисије (ЕУ) 1099/2013 од 31. октобра 2013. године о изменама Уредбе (ЕЕЗ) 2454/1993 о условима за примену Уредбе Савета (ЕЕЗ) 2913/1992 о стварању Царинског законика Заједнице.¹⁴

⁸ Commission Regulation (EC) No 502/1999 of 12 February 1999 amending Regulation (EEC) No 2454/93 laying down provisions for the implementation of Council Regulation (EEC) No 2913/92 establishing the Community Customs Code, *Official Journal* 65, 12.3.1999, p. 1-49.

⁹ Commission Regulation (EC) No 993/2001 of 4 May amending Regulation (EEC) No 2454/92 laying down provisions for the implementation of Council Regulation (EEC) No 2913/92 establishing the Community Customs Code, *Official Journal L* 141, 28.05.2001, p. 1-128.

¹⁰ Commission Regulation (EC) No 2286/2003 of 18 December 2003 amending Regulation (EEC) No 2454/93 laying down provisions for the implementation of Council Regulation (EEC) No 2913/92 establishing the Community Customs Code, *Official Journal L* 343, 31.12.2003, p. 1 - 123.

¹¹ Regulation (EC) No 450/2008 of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 laying down the Community Customs Code (Modernised Customs Code), *Official Journal, L* 145, 4.6.2008, p. 1-64.

¹² Council Regulation (EC) No 1186/2009 of 16 November 2009 setting up a Community system of reliefs from customs duty (codified version), *Official Journal L* 324, 10.12.2009, p. 23 - 57.

¹³ Commission implementing Regulation (EU) No 1076/ 2013 of 31 October 2013 amending Regulation (EEC) No 2454/93 laying down provisions for the implementation of Council Regulation (EEC) No 2913/92 establishing the Community Customs Code as regards the temporary import, export and re-import of portable music instruments, *Official Journal L* 292, 01.11.2013., p. 1 - 2.

¹⁴ Commission implementing Regulation (EU) No 1099/2013 of 5 November 2013 amending Regulation (EEC) No 2454/93 laying down provisions for the implementation of Council Regulation (EEC) No 2913/92 establishing the Community Customs Code, *Official Journal L* 294, 06.11.2013, p. 40 - 41.

- Уредба Комисије (ЕУ) 1357/2013 од 17. децембра 2013. године и изменама Уредбе (ЕЕЗ) 2454/1993 о условима за примену Уредбе Савета (ЕЕЗ) 2913/1992 о стварању Царинског законика Заједнице.¹⁵

Материја царинских ослобођења регулисана је и одлукама Европског суда правде.

Материја царинских ослобођења регулисана је и међународним правом. У том смислу, треба посебно истаћи члан VII Општег споразума о царинама и трговини из 1994. године и Споразума о примени члана VII Општег споразума о царинама и трговини из 1994. године. Наведени Споразум су закључиле све државе-чланице ЕУ. ЕУ је у своје наведене Уредбе уградила решења о царинским ослобођењима из члана VII Општег Споразума о царинама и трговини из 1994. године и Правила о царинским ослобођењима садржаних у Споразуму о примени члана VII Општег споразума о царинама и трговини из 1994. године.

Материја царинских ослобођења регулисана је на посредан начин и међународним споразумима које је ЕУ закључила са трећим земљама. Пример таквог споразума је Споразум о стабилизацији и придруживању између Европске заједнице и њихових држава чланица и Републике Србије.¹⁶

На овом месту анализирамо одредбе следећих царинских прописа о царинским ослобођењима у ЕУ:

Царински законик у Глави VI – Повлашћени поступци, односно у Поглављу 1 – Ослобођење од царине, прописује три групе ослобођења од плаћања царине:

- 1) ослобођења од плаћања царине на основу посебних околности;
- 2) ослобођења од плаћања царине за повраћај робе;
- 3) ослобођења од плаћања царине за производе поморског рибарства и друге морске производе извађене из мора.

Када је реч о ослобођењима од плаћања царине на основу посебних околности, члан 184 садржи одредбу по којој Савет, одлучујући квалификованом већином на предлог Европске комисије, одређује случајеве којима се због посебних околности одобрава ослобођење од увозних или извозних царина за робу која се пушта у слободни промет или се извози.

Када је реч о ослобођењима од плаћања царине за повраћај робе, она су прописана члановима 185 – 187 Царинског закона. Пошто су ова осло-

¹⁵ Commission implementing Regulation (EU) No 1357/2013 of 17 December 2013 amending Regulation (EEC) No 2454/93 laying down provisions for the implementation of Council Regulation *Official Journal L 341, 18.12.2013, p. 47-49.*

¹⁶ Више о томе вид. Миле Врањеш, „Финансијско-правни аспекти Прелазног споразума о трговини и трговинским питањима између Европске уније и Србије”, *Право и правна теорија*, Београд, бр. 7 – 9/2012, стр. 522 – 538.

бођења регулисана и Модернизованим царинским закоником, чак, прецизније, о њима ће бити речи доле када будемо анализирале одредбе Модернизованог Законика.

Када је реч о ослобођењима од плаћања царине на производе морској риболова и других морских производа извађених из мора, она су уређена чланом 188 Царинског законика. Пошто су ова ослобођења уређена на исти начин Модернизованим царинским закоником, о њима ће бити речи када будемо анализирале одредбе Модернизованог царинског законика.

Поред наведених ослобођења од плаћања царине *посиоје и друге врсте ослобођења од плаћања царине, односно повраћаја царине* и то за робу која:

- се поново извози након поступка унутрашње производње (чланови 124 – 128 Царинског законика);
- поново увози након поступка спољне производње (чланови 145 – 160 Царинског законика);
- поново извози јер је оштећена или не одговара условима уговора (чл. 238 Царинског законика).

Такође, треба истаћи да следећи царински поступци или царински правна одређења омогућују неплаћање царина (члан 84. став 1 под (а) и члан 166 Царинског законика):

- спољни превоз (чланови 91 – 97 Царинског законика);
- поступак царинског складиштења (чланови 98 – 113 Царинског законика);
- поступак прераде (чланови 130 – 136 Царинског законика);
- поступак привременог увоза (чланови 137 – 144 Царинског законика);
- слободне зоне и слободна складишта (чланови 166 – 181 Царинског законика).

И о овоме ће бити нешто речи када будемо анализирале одредбе Модернизованог царинског законика.

Модернизовани царински законик у Глави VI – Пуштање у слободни промет и ослобођење од увозних царина, у Поглављу 2 – Ослобођење од увозних царина, прописује две групе ослобођења од плаћања царине:

- 1) ослобођење од плаћања царине у случају повраћаја робе;
- 2) ослобођење од плаћања царине за производе морског риболова и остале производе из мора.

Када је реч о ослобађањима од плаћања царине у случају повраћаја робе, треба истаћи да Модернизовани царински законик прецизније уређује ову област у односу на Царински законик.

У том смислу, члан 130. Модернизованог царинског законика садржи одредбу која прописује да се роба која није роба Заједнице а која се, након што је прво била извезена као роба Заједнице из царинског подручја Зајед-

нице, враћа на то подручје у периоду од три године и декларише за пуштање у слободни промет, на захтев лица на коју се то односи, ослобађа од увозне царине. Наведени период од три године може се продужити како би се у обзир узеле посебне околности. Ако је пре извоза из царинског подручја Заједнице враћена роба била пуштена у слободни промет ослобођена од царине, или уз смањену стопу увозне царине због одређене употребе у посебне сврхе, наведено ослобођење од царине допушта се само ако се роба пушта у слободни промет за исту посебну сврху. Ако употреба за посебне сврхе, за коју се дотична роба пушта у слободни промет више није иста, износ увозне царине смањује се за све износе који су били наплаћени за робу када је први пут пуштена у слободни промет. Ако тај износ прелази онај који се обрачунава за пуштање враћене робе у слободни промет, не одобрава се повраћај. Ако је роба Заједнице изгубила царински статус робе Заједнице, јер је била стављена у поступак спољног превоза, поступак смештаја или поступак унутрашње производње, у мери у којој царинско законодавство тако дозвољава, те се након тога пушта у слободни промет, наведено се примењује на одговарајући начин. Ослобођење од увозних царина допушта се само ако се роба поново увози у државу у коју је била извезена.

Модернизовани царински законик, у члану 131 прописује у којим случајевима се не одобрава наведено ослобођење од увозних царина. То су следећи случајеви: 1) ако је роба извезена из царинског подручја Заједнице у поступку спољне производње, осим ако се не примењује на робу која остаје у држави у којој је била извезена или правила која су донета то онемогућавају; 2) ако је роба искористила олакшице мера које су утврђене заједничком пољопривредном политиком које укључују извоз те робе изван царинског подручја Заједнице, осим ако правила која су донета то дозвољавају.

Наведено ослобођење од плаћања царине прописано чланом 130 Модернизованог царинског законика према члану 132 Модернизованог царинског законика примењује се на одговарајући начин на прерађене производе, који су првобитно били поново извезени из царинског подручја Заједнице после поступка унутрашње производње. На захтев декларанта и под условима да достави потребне информације, износ увозне царине на наведену робу одређује се на основу разврставања у Царинску тарифу, царинске вредности, количине, природе и порекла робе која је стављена у поступак унутрашње производње у време прихватања царинске декларације која се односи на ту робу. Датум прихватања обавештења о поновном извозу сматра се даном пуштања у слободни промет. Ослобођење од увозних царина које се предвиђа наведеним чланом 130 Модернизованог ца-

ринског законика не одобрава се за прерађене производе који су били извезени у случају поступка унутрашње производње, извоз прерађених производа који су добивени од истоветне робе пре увоза робе коју замењују, осим ако се не јемчи да роба неће бити стављена у поступак унутрашње производње.

То што Царински законик и Модернизовани царински законик детаљно регулишу повраћај робе - увоз добара која се, у оквиру царинског поступка, привремено увозе и поново извозе, као и стављају у царински поступак активног оплемењивања са системом одлагања, разумљиво је јер је важно да не дође до преквалификације промета у циљу избегавања плаћања царине при увозу добара, односно до злоупотребе царинских прописа о ослобођењима од плаћања царине.

Када је реч о ослобођењима од плаћања царине за производе морској риболова и остале производе из мора, члан 133 Модернизованог царинског законика садржи одредбу која прописује да се следећа роба ослобађа од плаћања царине када се пуштају у слободни промет: 1) производи морског риболова и остали производи из територијалних мора земље или подручја изван царинског подручја Заједнице помоћу пловила која су искључиво регистрована или уписана у држави чланици и која плове под заставом те државе; 2) производи који су добивени из наведених производа на бродовима-гворницама, који испуњавају услове који су напред утврђени.

Модернизовани царински законик садржи одредбе о ослобођењима од плаћања царине која се односе на посебне поступке: 1) превоза, који се састоји од спољног и унутрашњег превоза; 2) смештаја, који укључује привремени смештај, смештај у царинска складишта и слободне зоне; 3) посебна употреба, која се састоји од привременог увоза и употреба у посебне сврхе; 4) обраде која се састоји од унутрашње и спољне производње.

У том смислу, наводимо неке случајеве царинских ослобођења. Тако, у случају поступка спољног превоза, члан 144 Модернизованог царинског законика прописује да роба која није роба Заједнице може се кретати од једне тачке до друге тачке царинског подручја Заједнице, а да не подлеже увозним царинама, уз прописане услове. Члан 148 Модернизованог царинског законика садржи одредбу по којој се не плаћа царина за робу за коју је у оквиру царинског поступка, одобрен поступак царинског складиштења. Члан 162 Модернизованог царинског законика садржи одредбу која прописује да у поступку привременог увоза, роба која није роба Заједнице, и која је намењена за поновни извоз, може се користити на царинском подручју Заједнице, са потпуним или делимичним ослобођењем од плаћања увозних царина, и то у стању у коме је извезена. Члан 168 Модернизованог царинског законика садржи одредбу по којој роба која је, у оквиру царин-

ског поступка прераде – унутрашње производње, не подлеже плаћању увозних царина.

Уредба Савета 1186/2009 о успостављању система ослобођења од царина у Заједници веома детаљно и веома широко регулише област царинских ослобођења у ЕУ и много јасније него Уредба Савета (ЕЕЗ) 918/83 од 28. марта 1983. године о успостављању система ослобођења од царина у Заједници¹⁷ која је у међувремену значајно измењена и допуњена неколико пута¹⁸ и стављена ван правне снаге.¹⁹

Уредба Савета 1186/2009 прави разлику између царинских ослобођења од плаћања увозних царина и царинских ослобођења од плаћања извозних царина.

Када је реч о царинским ослобођењима код увоза добара, Уредба Савета 1186/2009 прописује следећа ослобођења од плаћања царина:

1) личних предмета физичког лица које је имало уобичајено пребивалиште ван царинског подручја Заједнице најмање 12 месеци непрекидно, а које своје уобичајено пребивалиште премешта из треће земље на царинско подручје Заједнице, осим алкохолних производа, дувана и дуванских производа, моторних возила и опреме за обављање привредних делатности. Ова Уредба прописује и нека друга ограничења, односно одобрења на наведено ослобођење (чланови од 3. до 11);

2) свадбена опрема и кућни предмети (стари или нови) физичког лица које је имало уобичајено пребивалиште ван царинског подручја Заједнице, а које своје уобичајено пребивалиште премешта из треће државе на царинско подручје Заједнице ради склапања брака, осим за алкохолне производе, дукан и дуканске производе. Ослобођења од плаћања царина односе се и на поклоне који се уобичајено дају приликом склапања брака и које лице, које испуњава наведене услове, добива од лица које има уобичајено боравиште у трећој држави, али с тим вредност сваког поклона који се увози ослобођен од плаћања царине не сме бити већи од 1. 000 евра и уз услове да физичко лице мора да понесе доказ о свом браку да се ослобођење одбравља само за робу стављену у слободни промет и то два месеца пре датума венчања и најкасније четири месеца после дана венчања. До истека рока од 12 месеци, од дана када је прихваћено стављање робе у слободни

¹⁷ Council Regulation (EEC) No 918/83 of 28 March 1983 setting up a Community system of reliefs from customs duty, *Official Journal L 105, 23.4.1983, p. 1-37.*

¹⁸ О изменама и допунама Уредбе Савета (ЕЕЗ) 918/83 види: Прилог V Уредбе Савета (ЕЗ) 1186/2009 о успостављању система ослобођења од царина у Заједници (кодификована верзија).

¹⁹ Више о Уредби Савета (ЕЕЗ) 918/83 види: Laurence W. Gormley, *EU Law of Free Movement of Goods Customs Union*, Oxford, 2009, стр. 313.

промет, роба се не може посудити, дати као јемство, изнајмити или пренети, уз плаћање или бесплатно, без претходног обавештења надлежним органима, а непоштовање наведеног доводи до плаћања одговарајућих увозних царина на предметну робу на дан те позајмице, давања као јемства, изнајмљивања или преноса и то на основу врсте робе и царинске вредности коју су тог дана утврдили и прихватили царински органи (чланови од 12. до 16);

3) предмети које је физичко лице које има уобичајено пребивалиште на царинском подручју Заједнице стекло по основу наслеђивања, осим алкохолних производа, дувана и дуванских производа, моторних возила, опреме за обављање привредне делатности, залиха сировина, производа и полупроизвода, као и живе стоке и залиха пољопривредних производа које прелазе количину уобичајену за једну породицу. Наведено ослобођење се одобрава само за предмете који су стављени у слободни промет најкасније две године од дана када је предметно лице стекло право својине (коначно решење о наслеђивању), с тим да надлежни органи могу продужити овај период због посебних разлога. Наведене одредбе примењују се на одговарајући начин на предмете које су наследством стекла правна лица која се баве непрофитном делатношћу и послују на царинском подручју Заједнице (чланови од 17. до 20);

4) одећа, образовни материјали и кућни предмети који представљају уобичајену опрему за студентску собу и припадају ђацима и студентима који бораве на царинском подручју Заједнице у сврху студирања и који су намењени за личну употребу током трајања студија, с тим да се ослобођење одобрава најмање једном током школске године (чланови 21 и 22);

5) пошиљке састављене од робе мале вредности, којима се сматра роба чија вредност није већа од 150 евра по пошиљци, осим алкохолних производа, парфема и тоалетне воде, дувана и дуванских производа (чланови 23 и 24);

6) роба која се налази у пошиљкама које једно приватно лице из треће земље шаље другом приватном лицу које живи на царинском подручју Заједнице, под условом да ти увози нису комерцијалног карактера, да се не ради о пошиљкама из острва Хелиголанд, да се ослобођење примењује на вредност од 45 евра по пошиљци, укључујући и вредност робе. Наведено ослобођење је ограничено, по пошиљци, на количине које су за ту врсту робе наведене: 1) дувански производи: 50 цигарета; 25 цигарилоса (цигаре чија је максимална тежина три грама свака), 10 цигара, 50 грама дувана за пушење, или пропорционална комбинација ових различитих производа; 2) алкохол и алкохолна пића: дестилирана пића и алкохол са јачином алкохола већом од 22%, недентурирани етилни алкохол с јачином алкохола од

80% или већим: једна литра, дестилована пића и алкохол и аперитиви с винском и алкохолном базом, тафија, саке или слична пића с јачином удела алкохола највише 22%, пенушава вина, десертна вина, једна литра или пропорционална комбинација ових различитих производа, минерална вода: 2 литре; 3) парфеми: 50 грама и тоалетне воде: 0,25 литра (чланови од 25. до 27);

7) капитална добра и друга опрема који припадају предузећима која дефинитивно прекидају своју делатност у трећој земљи и селе се на царинско подручје Заједнице ради обављања сличне активности и животиње - у случају да привредни субјекат сели своје пољопривредно газдинство, осим за превозна средства која нису средства за производњу или за услужне делатности, залихе свих врста намењених за људску потрошњу или храну за животиње, горива и залихе сировина производа или полупроизвода и животиње у својини трговаца. Прописана су и друга ограничења на остваривање права на ослобођење од плаћања царине у овој области, као што су нпр. да се ослобођење од плаћања царине одобрава само за капитална добра и другу опрему, стављене у слободни промет пре истека периода од 12 месеци од дана када је привредни субјекат прекинуо своју делатност у отпремној трећој земљи и да се до истека 12 месеци од дана прихватања њиховог стављања у слободни промет, капитална добра и остала опрема која је била увезена без царине не може се посудити, дати као јемство, изнајмити или пренети, било уз плаћање или бесплатно, без претходног обавештења надлежним органима. Прописано је да се наведено ослобођење од плаћања царине примењује на одговарајући начин и на капитална добра и другу опрему која припада лицима која се баве слободним занимањима у непрофитној делатности и који ту делатност из треће земље преносе на царинско подручје Заједнице (чланови од 28. до 34).

8) производи земљорадње, сточарства, рибарства, пчеларства и шумарства која пољопривредник Заједнице који живи у пограничном појасу добија од својих имања која се налазе у пограничном појасу суседне државе који се налазе у трећим земљама које граниче с царинским подручјем Заједнице (чланови од 35. до 38);

9) семена, ђубрива и други производи неопходни за третирање земљишта и биљака, које пољопривредник Заједнице који живи у пограничном појасу суседне државе, увози ради обрађивања својих имања у пограничном појасу суседне државе, и то до количине неопходне за обрађивање на тим имањима (чланови 39 и 40);

10) роба која се налази у слободном пртљагу путника који долазе из треће земље, под условом да је такав увоз ослобођен пореза на додатну вредност на основу одредаба националног законодавства које је донето у

складу са одредбама Директиве Савета 2007/74/ЕЗ од 20. децембра 2007. године о ослобађању од пореза на додату вредност и акциза на робу коју увозе путници који путују из трећих земаља (Сл. лист ЕУ 346, 29.12.2007., стр. 6). Роба увезена на подручје у члану 6. став 1. Директиве Савета 2006/112 (ЕЗ) од 28. новембра 2006. године о заједничком систему пореза на додату вредност (Сл. лист ЕУ 347, 12.11. 2006) подлеже истим одредбама о ослобођењу од царина као и роба увезена на било које друге делове територија предметне државе чланице (члан 41);

11) образовни, научни и културни материјали наведени у Прилогу I ове Уредбе (књиге, публикације и справе и предмети наведени у Прилогу II Делу А које су произвеле Уједињене нације или једна од њених специјализованих агенција) без обзира на то ко је прималац и за какву су употребу намењени, као и образовни, научни и културни материјали наведени у Прилогу II (Део А: визуелни и звучни материјали образовног, научног или културног карактера, као нпр. фотографске плоче, филмови, папир, картон и текстил, осветљени, али неразвијени; Део Б : колекционарски предмети и уметнички радови образовног, научног или културног карактера, као што су нпр. колекционарски предмети и уметнички радови који нису намењени за продају) под условом да су намењени за образовне, научне или културне установе или организације или за установе или организације у категоријама за сваки предмет у колони 3 Прилога II, као нпр. све организације укључујући радио и телевизијске организације, установе или удружења које имају одобрења надлежних тела држава чланица за увоз робе без царине, нпр. фотографских плоча, филмова, папира, картона и текстила, осветљени, али неразвијени; галерије, музеји и друге институције које имају одобрење надлежних тела држава чланица за увоз робе, нпр. колекционарски предмети и уметничка дела који нису намењени за продају).

Такође, царина се не плаћа на увоз научних инструмената и уређаја који нису обухваћени наведеним ослобођењем од плаћања царине када се увозе искључиво у некомерцијалне сврхе и који су намењени јавним установама чија је главна делатност образовање или научно истраживање, као и у оним секторима јавних установа чија је главна делатност образовање или научно истраживање или приватне установе чија је главна делатност образовање или научно истраживање и за која су надлежна тела држава чланица дала овлашћење да се ти предмети примају без плаћања царине. Наведено ослобођење односи се и на резервне делове, компоненте или прибор који су посебно примерени за научне инструменте или уређаје, под условом да се ти резервни делови, компоненте или прибор увозе у исто време као и ти инструменти или уређаји или, када се увозе накнадно, да се може утврдити да су намењени за инструменте или уређаје уз прописане услове.

Прописано је да се, ако је потребно, одређени инструменти или уређаји могу у складу са поступком из члана 246. а. Уредбе Савета (ЕЕЗ) 2913/92 о Царинском законнику Заједнице искључити из права на ослобођење уколико се утврди да увоз тих инструмената или уређаја без царине штети интересима Заједнице у предметном производном сектору, као и да се научни инструменти или уређаји не могу посудити, изнајмити или пренети, уз плаћање или бесплатно, без претходног обавештења надлежним органима, а ако се она ипак посуди, изнајми или пренесе у установу или организацију која има право на наведено ослобођење, ослобођење се и даље може одобрити под условом да та установа или организација користи тај предмет, инструмент или уређај у сврхе које им даје право на то ослобођење.

Но, у осталим случајевима, позајмица, изнајмљивање или пренос подлежу обавези плаћања царине и то по стопи која је на снази на дан позајмице, изнајмљивања или преноса на основу врсте робе и царинске вредности коју су тог дана утврдила и прихватила надлежна тела. У случају да установе или организације престану испуњавати услове на основу којих су оствариле право на царинско ослобођење или желе предмете који су увезени без плаћања царине користити у сврхе које нису предвиђене како је горе наведено, о томе оне обавештавају надлежна тела и имају обавезу да плате увозну царину.

Прописано је и да се на опрему коју у некомерцијалне сврхе увози научно-истраживачка установа или организација са седиштем ван Заједнице, не плаћа царина под условом да је она намењена употреби чланова или представника наведених установа или организација, или уз њихов пристанак у контексту и у оквиру уговора о научној сарадњи чија је сврха спровођење међународних научних-истраживачких програма у научно-истраживачким установама са седиштем у Заједници која су у ту сврху добила одобрење надлежних тела држава чланица и да остаје у својини физичког или правног лица с пребивалиштем ван Заједнице током његовог боравка на царинском подручју Заједнице.

Опрема која је увезена без царине не може позајмити, изнајмити или пренети, уз плаћање или бесплатно, без претходног обавештења надлежном телу, а ако се опрема посуди, изнајми или пренесе у установу или организацију која има право на наведено ослобођење, ослобођење се и даље одобрава под условом да установа или организација користи опрему у сврхе које им дају право на то ослобођење. У осталим случајевима, позајмица изнајмљивање или пренос подлежу плаћању увозних царина по стопи важећој на дан позајмице, изнајмљивања или преноса на основу врсте опреме и царинске вредности, коју су тог дана утврдила и прихватила ца-

ринска тела. Установе или организације које више не испуњавају услове за ослобођење или које намеравају употребљавати опрему увозну без царине у сврхе које нису предвиђене овом Уредбом о томе обавештавају надлежна царинска тела. Опрема коју употребљавају установе или организације које престају испуњавати услове који им дају право на ослобођење подлежу плаћању одговарајућих увозних царина по стопи важећој на дан када се ти услови престају испуњавати на основу врсте предмета и царинске вредности коју су тог дана утврдила или прихватила надлежна царинска тела. Опрема коју употребљавају установе или организације које користе ослобођење у сврху које нису предвиђене како је горе наведено подлеже плаћању одговарајућих увозних царина по стопи важећој на дан када се та опрема почиње употребљавати на основу врсте предмета и царинске вредности коју су тог дана утврдили и прихватили надлежни царински органи (чланови од 42. до 52);

12) животиње посебно припремљене за лабораторијску употребу и биолошке и хемијске материје које се налазе на списку састављеном у складу с поступком у члану 247 а Уредбе Савета (ЕЕЗ) 2913/92 о Царинском законнику Заједнице које се увозе искључиво у некомерцијалне сврхе, а намењене су јавним установама чија је главна делатност образовање или научно истраживање, или оним секторима јавних установа чија је главна делатност образовање или научно истраживање или приватне установе чија је главна делатност образовање или научно истраживање и којима су надлежна тела држава чланица дала одобрење да ту робу примају ослобођену од царине. Наведени списак може обухватити само биолошке или хемијске материје за које не постоји еквивалентна производња на царинском подручју Заједнице и које су, због своје специфичности или степена чистоте, углавном или искључиво примерене за научно истраживање (члан 53);

13) терапеутске супстанце људског порекла, као и реагенси за одређивање крвих група и типова ткива, који су паковани у судовима са посебним ознакама, а који се увозе за институције или лабораторије које су добиле одобрење од надлежних тела за употребу искључиво у некомерцијалне медицинске или научне сврхе и којима је приложена потврда о сагласности коју је издало надлежно тело у отпремној трећој земљи, укључујући и материјал неопходан за њихово паковање ради транспорта и растворе и приборе за њихову употребу (чланови од 54. до 56);

14) инструменти и уређаји намењени за медицинско истраживање, медицинско дијагностиковање или лечења које добротворне или филантропске организације или физичка лица донирају здравственим телима, болницама, или установама за медицинско истраживање које имају одобрење надлежних тела држава чланица да такву робу примењују без цари-

не, или које су та здравствена тела, болнице или установе за медицинско истраживање купиле средствима које су у потпуности обезбедиле добротворне или филантропске организације или уз помоћ добровољних прилога, увек под условом да је утврђено да донације предметних инструмената или уређаја не скривају никакву комерцијалну намеру донатора и да донатор није ни на који начин повезан с произвођачем инструмената или уређаја за које се тражи ослобођење. Наведено ослобођење односи се на резервне делове, компоненте или прибор примерен за наведене инструменте и уређаје, као и на алате који се користе за одржавање, проверу, или поправку инструмената или уређаја, под условом да су они увезени у исто време када и ти инструменти и уређаји или да се, ако се увозе накнадно, може утврдити да су намењени за инструменте или уређаје који су пре тога били увезени без плаћања царине (члан 57 и 58);

15) пошилике које садрже узорке компаратора који су од стране Светске здравствене организације одобрени за контролу квалитета супстанци које се користе у производњу медицинских производа тј. лекова, а који су адресирани на примаоца којима су надлежна тела држава чланица издала одобрења за примање таквих пошилики без плаћања царине (члан 59);

16) фармацеутски производи за људску или ветеринарску медицинску употребу намењених за третман људи или животиња на међународним спортским манифестацијама (члан 60);

17) добра која увозе државне организације или од стране надлежног органа признате добротворне и хуманитарне организације ради бесплатне продаје лицима која требају помоћ, осим за алкохолне производе, дуван и дуванске производе, кафу или чај и моторна возила осим возила хитне помоћи уз одређене услове, добра која су намењена образовању, запошљавању и друштвеном напредовању слепих и других физички или ментално хендикепираних лица, као и резервних делова компоненти и специфичних прибора и алата који се користе за одржавање и контролу ових добара, а које бесплатно добијају установе и организације чија је основна делатност образовање и пружање помоћи хендикепираним лицима како је утврђено у Прилогу III, као и добра која увозе државне организације или хуманитарне организације ради бесплатне поделе жртвама катастрофа које су погодиле једну или више држава чланица, при чему та добра остају у власништву наведених организација, као и добра која увозе агенције за помоћ код елементарних непогода ради задовољавања својих потреба током периода своје делатности, осим материјала и опреме намењених за обнову подручја погођених катастрофом и наведено ослобођење се може одобрити само на основу одлуке Комисије. Прописани су услови, односно ограничења за остваривање права на ослобођење од плаћања царине (чланови од 61. до 80);

18) одликовања која тела државне управе трећих држава додељују лицима с уобичајеним пребивалиштем на царинском подручју Заједнице, пехари, медаље и слични предмети првенствено симболичног карактера, који су у трећој земљи били додељени лицима који имају уобичајено пребивалиште на царинском подручју Заједнице као и признања за њихове активности у пољима попут уметности, науке, спорта или јавне службе или као признање за заслуге за неки догађај и које на царинско подручје Заједнице увезу сама та лица, пехари, медаље и слични предмети првенствено симболичног карактера које бесплатно дају тела или лица с пословним седиштем у трећој држави ради уручивања на царинском подручју Заједнице у исте сврхе како је горе наведено; као и награде, трофеји и сувенири симболичног карактера и ограничене вредности намењени за бесплатну дистрибуцију лицима с уобичајеним пребивалиштем у трећим земљама на пословним конференцијама или сличним међународним догађајима, ако нису намењени комерцијалној употреби (члан 81);

19) добра која на царинско подручје Заједнице увезу лица која су била у службеној посети трећој држави и које су том приликом добиле као поклоне од тела државе домаћина, добра која на царинско подручје Заједнице увезу лица која долазе у службену посету на царинско подручје Заједнице и које их том приликом намеравају поклонити телима државе домаћина, као роба коју као поклоне, као знак пријатељства или добре воље, службено тело, јавно тело или група која обавља делатност у интересу јавности, који се налазе у трећој држави шаљу службеном телу, јавном телу или групи која обавља делатност у интересу јавности, који се налазе на царинском подручју Заједнице и којима су надлежна тела дала одобрење да такве предмете примају без плаћања царине, осим за алкохолне производе, дуван и дуванске производе, с тим да се ослобођење од плаћања царине у овом случају одобрава само када се такви предмети поклањају повремено, када такви предмети по свом карактеру, вредности или количини не одржавају комерцијални интерес и ако се ти предмети не користе у комерцијалне сврхе (чланови од 82. до 84);

20) поклони владарима, шефовима држава и лицима која на међународном нивоу уживају привилегије истоветне онима који уживају владари или шефови држава, као и роба коју ће владари и шефови држава трећих држава, или лица које их службено представљају, употребљавати или конзумирати током свог службеног боравка на царинском подручју Заједнице, с тим да држава чланица може условити да ослобођење буде узајамно (члан 85);

21) пробни узорци ниске вредности, који су намењени искључиво остваривању наруџбина робе исте врсте, штампаног рекламног материјала

као што су каталози, брошуре, ценовници, упутства за употребу и слични материјали које шаље лице са седиштем ван царинског подручја Заједнице, добра која се користе на сајмовима и сличним манифестацијама, осим алкохолних пића, дувана и дуванских производа и погонских горива. Наравно, прописани су услови, односно ограничења за остваривање права на ослобођење од плаћања царина на робу увезену ради промоције трговине (чланови од 86. до 94);

22) добра која ради одређивања њиховог састава, квалитета и других техничких особина треба да се подвргну испитивању, анализи или тестирању у информативне сврхе и сврхе индустријског и комерцијалног истраживања, под условом да се ова добра потроше у процесу испитивања, анализирања и тестирања уз прописане услове и ограничења за остваривање права на ослобођење од плаћања царине на добра увезена ради прегледа, анализирања или тестирања (чланови од 95. до 101);

23) добра која су у вези са добијањем и заштитом ауторских права и права индустријске својине, а која се шаљу организацији надлежној за регистрацију и заштиту интелектуалне својине (члан 102);

24) информативни материјал из области туризма, који је намењен за бесплатно дељење у циљу представљања туристичке понуде (члан 103);

25) документа и слична добра, и то: документа која се бесплатно шаљу државним органима; публикације страних влада и међународних организација које се бесплатно деле; гласачких листића за изборе које организују тела основана у трећим државама; добра која се пред судовима или другим органима користе као докази или у сличне сврхе; узорци потписа који се шаљу у оквиру уобичајене размене информација између јавних служби и банкарских установа; службени штампани материјал који шаље централним банкама држава чланица; документа која издају страна привредна друштва власницима или уписницима хартија од вредности тих привредних друштава, као што су извештаји, информативни списи, проспекти, потврде о упису хартија од вредности и др.; снимљени медији који се користе за бесплатни пренос информација примаоцу уколико увоз без плаћања царине не проузрокује злоупотребе или већа нарушавања тржишног такмичења; извештаји са међународних скупова, конференција или конгреса, и друга документа која се користе на овим скуповима, као што су списи, архивска документа, штампани обрасци и сл.; нацрти, технички цртежи, репродукције, описи и остале сличне исправе која се увозе ради остваривања или извршења наредби у трећим државама или учешћа на конкурсима који се одржавају на царинском подручју Заједнице; исправе које ће се користити у испитивањима која ће на царинском подручју Заједнице обављати установе у трећим државама; штампани обрасци који се,

према међународним конвенцијама, користе у међународном промету моторних возила или других добара; штампани обрасци, налепнице, карте и сличне исправе које путничким агенцијама основаним на царинском подручју Заједнице шаљу превозна или хотелијерска предузећа у трећој држави; штампани обрасци и карте, коносмани, теретни листови и друге комерцијалне или друге пословне исправе које су већ коришћене; званично штампани материјал трећих држава или међународних органа као и штампани материјал у складу са међународним стандардима који удружења из трећих држава шаљу одговарајућим удружењима која се налазе на царинском подручју Заједнице; фотографије, слајдови и стереотипне подлоге за фотографије, са или без њега, које се достављају новинским агенцијама или издавачима новина или часописа (члан 104);

26) материјали за паковање и заштиту у току транспорта током његовог превоза из треће државе на царинско подручје Заједнице, који се обично не могу поново користити (члан 105);

27) простирке и храна за животиње које се користе у току транспорта животиња из треће државе на царинско подручје Заједнице, у сврху давања тим животињама током путовања (члан 106);

28) горива и мазива у резервоарима који су фабрички уграђени у моторно возило (чланови од 107. до 111);

29) добра било које врсте која се увозе од стране надлежних органа или овлашћених организација, ради коришћења за изградњу, украшавање или опремање гробаља, гробова и споменика за жртве рата неке треће државе које су сахрањене на царинском подручју Заједнице (члан 112);

30) ковчези са телима и урни са пепелом покојника, као и цвећа, погребних венаца и других предмета за украшавање гробова, ако се ова добра увозе за те намене (члан 113).

Када је реч о царинским ослобођењима код извоза добара, Уредба Савета 1186/2009 прописује следећа ослобођења од плаћања царине:

1) пошиљке послане примаоцу у писменој или пакетној пошиљци које садрже робу чија укупна вредност не прелази 10 евра (члан 114);

2) домаће животиње које чине део сточног фонда пољопривредног предузећа које је престало пословати на царинском подручју Заједнице и преноси своје делатности у трећу државу (члан 115);

3) пољопривредни или сточарски производи добијени на царинском подручју Заједнице на поседима који граниче с трећом државом и којима као власници или закупци управљају лица која имају главно предузеће у трећој држави која граничи с царинским подручјем Заједнице (чланови од 116. до 118);

4) семе за употребу на поседима који се налазе у трећој држави која граничи с царинским подручјем Заједнице и којима као власници или закупци

управљају лица који имају главно седиште у предметном царинском подручју у непосредној близини предметне треће државе (чланови 119 и 120);

5) простирка и храна за животиње било које врсте утоварена на превозно средство која се користи за превоз животиња из царинског подручја Заједнице у трећу државу у сврху давања тим животињама током пута (члан 121).

Уредба Комисије (ЕУ) 1076/2013 о изменама Уредбе (ЕЕЗ) 2454/93 о условима за примену Уредбе Савета (ЕЕЗ) 2913/92 о стварању Царинског законика Заједнице у погледу привременог увоза, извоза и поновног увоза преносивих музичких инструмената на нови начин уређује царински третман преносивих музичких инструмената које путник са собом носи преко границе са намером да их употреби као професионалну опрему. Наиме, изменама члана 569 Уредбе (ЕЕЗ) 2454/93 о условима за примену Уредбе Савета (ЕЕЗ) 2913/92 о Царинском законик у Заједнице преносиви музички инструменти се потпуно ослобађају увозних давања ако их путник уноси као професионалну опрему.

Такође, ова Уредба уређује извоз преносивих музичких инструмената, и то тако да приликом пуштања у слободни промет преносивих музичких инструмената као враћене робе, уколико нису изричито декларисани за пуштање у слободни промет, сматрају се декларисаним неком од радњи из члана 233. став (б) Уредбе (ЕЕЗ) 2454/93 о условима за примену Уредбе Савета (ЕЕЗ) 2913/92 о Царинском законик у Заједнице, као и привремени увоз преносивих музичких инструмената, и то тако уколико нису пријављени царини писаним или усменим путем, сматрају се пријављеним за поступак привременог увоза из члана 233, у складу са чланом 579 Уредбе (ЕЕЗ) 2454/93 о условима за примену Уредбе Савета (ЕЕЗ) 2913/92 о Царинском законик у Заједнице.

3. ЗАКЉУЧАК

Спроведена анализа показала је да у ЕУ постоји један уређени систем царинских ослобођења код увоза добара, који је веома широко и веома детаљно регулисан царинским прописима ЕУ. На другој страни, у ЕУ нема ослобођења од плаћања царине и других увозних дажбина за привредне субјекте. Разлог за то што би то омогућавала калкулативно јефтинији увоз робе и повољнији положај појединих привредних субјеката на домаћем тржишту при понуди робе набављене уз царинске повластице. При том треба имати у виду да у ЕУ има царинских ослобођења код увоза добара која индиректно могу имати додирне тачке са привредом, као што су на пример царинска ослобођења при увозу узорака, промотивног материјала, амбалажа и сл. Рецимо и то да је у ЕУ мали број потпуних царинских ослобођења.

*Mile Vranješ, Ph.D., Full Professor
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad*

On Reliefs from Customs Duty in the European Union

***Abstract:** Reliefs from customs duty, that means, reliefs from paying customs are, most certainly, one of the main topics in the field of customs system of the European Union, which attracts attention of not only financial experts but also businessmen and citizens. The problems of reliefs from customs duty in the European Union are regulated by four main instruments: Council Regulation (EEC) No 2913/92 of 12 October 1992 establishing the Community Customs Code, Commission Regulation (EEC) No 2454/93 of 2 July 1993 laying down provisions for the implementation of Council Regulation (EEC) No 2913/92 establishing the Community Customs Code, which was changed several times, Regulation (EC) No 450/2008 of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 laying down the Community Customs Code (Modernised Customs Code) and Council Regulation (EC) No 1186/2009 of 16 November 2009 setting up a Community system of reliefs from customs duty.*

***Key words:** reliefs from customs duty, importation of goods, European Union.*

